

2018-08-27

Justitiedepartementet
Enheten för fastighetsrätt och associationsrätt
103 33 Stockholm

Direktivet om ett ökat aktieägarengagemang - Förslag till genomförande i svensk rätt, Ds 2018:15

(Ju2018/03135/L1)

Bolagsverkets inställning till utredningens förslag

Bolagsverket välkomnar utredningens förslag om att verket under vissa förutsättningar ska kunna stryka postadresser och e-postadresser för aktiebolag.

Bolagsverket anser vidare att det är positivt att publika aktiebolag ska kunna ges möjlighet att styrka betalningar i samband med emissioner genom intyg från kreditinstitut.

Bolagsverket motsätter sig utredningens förslag att lämna bestämmelsen om behörighetstidpunkt för ändringar i styrelsens sammansättning i ett aktiebolag oförändrad.

Bolagsverket har inte någonting att erinra mot övriga förslag.

1.3 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Bolagsverket föreslår att sista meningen i 8 kap. 8 § första stycket årsredovisningslagen ändras till:

En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som bolaget senast har anmält hos registreringsmyndigheten *eller på annat lämpligt sätt*.

Sedan den 26 mars 2018 är det möjligt för de flesta aktiebolag som följer regelverket K2 att lämna in årsredovisningen digitalt via en e-tjänst. Bolagsverket har infört denna e-tjänst efter ett regeringsuppdrag. Bolagsverket har därefter fått i uppdrag att utveckla denna e-tjänst så att den omfattar alla företagsformer som ska skicka in årsredovisning till Bolagsverket.

För att kunna uppfylla detta mål är det angeläget för Bolagsverket att också få stöd i lag för att kunna skicka underrättelse om brister i årsredovisningen och i förekommande fall revisionsberättelsen elektroniskt, speciellt när årsredovisningen lämnats in digitalt. Annars

bryts ju den digitala kedjan. Genom ovan föreslagna formulering skulle Bolagsverket få denna möjlighet.

I sammanhanget kan nämnas att formuleringen som Bolagsverket föreslår ovan även föreslås av Redovisningsutredningen i slutbetänkandet En översyn av årsredovisningslagarna, SOU 2015:8, och har tidigare förts fram av Bolagsverket i en hemställan till Justitiedepartementet den 25 april 2017.

11.2 Anmälan om förändring i en bolagsstyrelse

Bolagsverket vidhåller sin ståndpunkt att en ändring av styrelsens sammansättning ska få verkan när Bolagsverket registrerar ändringen i aktiebolagsregistret. Skälen för detta kommer att anges nedan. Resonemanget omfattar även de liknande bestämmelser som finns i 8 kap. 33 och 38 §§ aktiebolagslagen (2005:551), även om de inte särskilt kommer att omnämnas mer i detta yttrande.

Bestämmelsens nuvarande utformning är, såvitt Bolagsverket uppfattat det, resultatet av en kompromiss med tillämpningssvårigheter som följd. I takt med den utveckling som har skett i samhället har bestämmelsen även kommit att orsaka problem för skötsamma bolag genom oseriösa och felaktiga anmälningar. Bestämmelsen har vidare försämrat trovärdigheten för och kvalitén i aktiebolagsregistret och den hindrar digitaliseringen. Bolagsverket anser därför att det finns tungt vägande skäl till varför bestämmelsen bör ändras.

Om behörighetstidpunkten lämnas oförändrad så anser Bolagsverket att styrelseärenden, som genom ett lagakraftvunnet beslut har avskrivits eller avslagits, inte ska fortsätta att ha rättsverkan. Styrelsen i ett sådant anmält ärende som inte lett till registrering bör alltså inte längre vara behörig att föreräda bolaget. En bestämmelse borde i sådant fall införas om att verkan av en anmälan som inte leder till registrering ska anses förfallen om det exempelvis finns ett lagakraftvunnet beslut om avskrivning eller avslag.

Bolagsverket har välfungerande elektroniska system

Utredningen gör bedömningen att en ändring av behörighetstidpunkten inte bör ske då Bolagsverket för närvarande inte har sådana välfungerande elektroniska system som kan tillgodose aktiebolagens behov av att kunna direktregistrera förändringar i styrelsens sammansättning.

Bolagsverket delar inte utredningens uppfattning och vill därför anföra följande. Bolagsverket har möjlighet att registrera ändringar i styrelsen i aktiebolag inom några minuter från det att anmälan kommit in till verket. Det finns alltså redan idag välfungerande elektroniska system för ändamålet. Anledningen till att Bolagsverket inte registrerar styrelseändringar så snabbt är för att verket vill minimera risken för bolagskapningar. Det har nämligen i flera fall uppstått incidenter i samband med sådan snabb registrering i verkets e-tjänst på verksam.se. Enbart av den anledningen har verket sedan drygt ett år tillbaka lagt in en fördröjning om två arbetsdagar i e-tjänsten. Fördröjningen är tillfällig och kan när som helst tas bort. Bolagsverket, som har fått ett särskilt uppdrag från regeringen att bidra till att minimera ekobrott i samhället, håller på att utveckla verktyg som ska minska risken för bolag att bli utsatta för kapning. Det pågår således ett intensivt arbete inom Bolagsverket för att hitta bättre lösningar, varefter

fördröjningen inte längre ska behövas. Ett första steg i denna riktning väntas tas redan under hösten 2018.

Behovet av en snabb registrering av styrelseändringar

Bolagsverket har dagligen kontakt med bolag och är av uppfattningen att en ändring av behörighetstidpunkten inte skulle inverka särskilt mycket på bolagen eftersom det interna styrelsearbetet många gånger påbörjas redan efter stämmans beslut. Såvitt Bolagsverket erfar känner majoriteteten av alla aktiebolag för övrigt inte ens till innebörden av dagens bestämmelse om behörighetstidpunkten samtidigt som de aktörer som behöver uppgifterna utgår från de registrerade styrelseuppgifterna.

Bestämmelsen försvårar digitaliseringen

För bolagen, liksom för samhället i stort, är det viktigt att Bolagsverket och andra myndigheter arbetar utifrån digitalt först (som är regeringens program för digital förnyelse av det offentliga Sverige). Syftet är att få en enklare, öppnare och effektivare förvaltning. Digitalt först ska vara förstahandsvalet i den offentliga sektorns kontakter med bl.a. bolag. På Bolagsverket är det av högsta prioritet att utveckla lösningar och verktyg som är enkla, rättssäkra och medför en effektivisering av verkets kärnprocesser. Digitaliserade lösningar för att förenkla och förbättra registrering av företrädarändringar är ett område som är särskilt prioriterat hos Bolagsverket.

Bolagsverket tror att verkets tjänster och system skulle kunna bli ännu bättre och säkrare om behörighetstidpunkten ändras. Detta eftersom den nuvarande utformningen av i 8 kap. 13 § aktiebolagslagen medför betydande hinder för verket att utveckla digitaliserade tjänster med inbyggda automatiserade behörighetskontroller, eftersom det är svårt, om inte omöjligt, för en maskin att ta hänsyn till avskrivna anmälningar vid bedömning av vem som är behörig att vid en viss tidpunkt företräda bolaget. Problemet med att göra automatiserade behörighetskontroller har även andra myndigheter, kommuner och privata aktörer som Bolagsverket haft kontakt med i andra sammanhang. Den nuvarande ordningen är således ett hinder för digitaliseringen av såväl den offentliga som den privata sektorn.

Inom EU arbetar medlemsstaterna med förslag från EU-kommissionen som gäller införandet av två ändringsdirektiv¹ (bolagsrättspaketet) som berör aktiebolag och deras aktieägare, borgenärer och anställda samt registreringsmyndigheter. Syftet med ändringsdirektiven är dels att öka användningen av digital teknik och dels att öka bolagens möjligheter att röra sig över gränserna inom EU. Det föreslagna bolagsrättspaketet ställer även krav på registreringsmyndigheterna, t.ex. vad gäller att tillhandahålla mer information kostnadsfritt om bolagen och säkerställa att det finns tillgång till konsekvent och aktuell information om företag i unionen. Även här medför bestämmelsen problem för de som behöver aktuella styrelseuppgifter. Vem eller vilka som är behöriga företrädare för ett aktiebolag är en grundläggande och central uppgift om ett bolag. Det finns därför starkt vägande skäl till varför uppgifterna i aktiebolagsregistret måste vara mer aktuella och tillförlitliga än idag. Om behörighetstidpunkten skulle vara kopplad till registreringstidpunkten skulle uppgifter i aktiebolagsregistret vara mycket mer tillförlitliga.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 vad gäller användningen av digitala verktyg och förfaranden inom bolagsrätt samt europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 vad gäller gränsöverskridande ombildningar, fusioner och delningar av företag

Aktiebolagsregistret bör innehålla korrekta uppgifter

En av de viktigaste uppgifterna om ett aktiebolag är vem eller vilka som är behöriga att företräda bolaget och teckna dess firma. Varje år kommer det in drygt 100 000 anmälningar till Bolagsverket som rör styrelseändringar i aktiebolag. Av dessa avskrivs ca 3 procent. Den nuvarande ordningen leder till att tillförlitligheten av uppgifterna i aktiebolagsregistret minskar för varje år vilket gör det svårare att bedöma vem som får företräda ett aktiebolag. Detta kan i sin tur inte anses gynna näringslivet och andra som är beroende av uppgifterna i aktiebolagsregistret. Bestämmelser som innebär att vissa förhållanden ska gälla utan att de behöver antecknas i aktiebolagsregistret skapar stor osäkerhet för bolagen själva och alla som behöver information om bolag.

En ändring av bestämmelsen skulle motverka ekobrott

Som redan nämnts har regeringen gett Bolagsverket i uppdrag att verka för att minska risken för ekonomisk brottslighet. Detta framgår av Bolagsverkets regleringsbrev för år 2018 och av ett särskilt regeringsbeslut 22 februari 2018. Av det särskilda regeringsbeslutet framgår bl.a. att regeringen ser mycket allvarligt på att seriösa företagare tvingas verka på en marknad där ekonomisk brottslighet snedvrider konkurrensen eller där företagare riskerar att utsättas för t.ex. bolagskapning. Översynen av behörighetstidpunkten utgör en mycket viktig del i arbetet med att fullgöra dessa uppdrag. En ändring av den, eller annan översyn av bestämmelsen, skulle stämma väl överens med dessa uppdrag, menar Bolagsverket. Att inte göra någon ändring alls skulle dessvärre istället motverka det arbete som regeringen genom sitt särskilda uppdrag önskar att Bolagsverket ska genomföra.

Bolagsverket arbetar aktivt med att bli bättre på att upptäcka misstänkta bolagskapningar och andra felaktigheter. Om behörighetstidpunkten inte ändras, och ingen annan ändring av bestämmelsen heller skulle ske, så får Bolagsverkets arbete inte önskad effekt då dessa oseriösa aktörer uppnår önskad effekt redan genom att de skickar in sin anmälan till Bolagsverket. Bolagsverket anser vidare att den osäkerhet som den nuvarande ordningen medför ökar intresset för bolagskapare att utnyttja systemet. Bolagsverket är övertygad om att en ändring av behörighetstidpunkten skulle bidra till att försvåra ekonomisk brottslighet.

Ska en anmälan som inte leder till registrering ändå anses ha rättskraft?

Enligt utredningen medför en anmälan om styrelseändring i ett bolag alltid att anmälan får rättskraft oberoende av om anmälan leder till registrering eller inte. Bolagsverket menar att det leder till stora tillämpningsproblem och anser att det vore bättre om den registrerade styrelsen även fortsättningsvis anses behörig i de fallen.

En bolagskapare eller annan person som vill försvåra för bolaget ifråga kan dessvärre idag enkelt skicka in en anmälan till Bolagsverket och, som utifrån bestämmelsen, anses behörig att agera för bolagets räkning direkt från anmälnans ankomst till verket. I vissa fall leder anmälan ganska snart till ett lagakraftvunnet avslags- eller avskrivningsbeslut sedan den rättmätiga företrädaren har lämnat in en protest mot anmälan till Bolagsverket. I andra fall tvingas dock de rättmätiga företrädarna vända sig till domstol för att klandra bolagsstämmobeslutet trots att det inte ens hållits någon riktig bolagsstämma, vilket kan vara tidskrävande, kostsamt och betungande. I dessa fall råder det osäkerhet om vem som ska anses behörig att agera för bolagets räkning tills dess en domstol fastställt vem eller vilka som är behöriga att företräda bolaget, vilket medför stora svårigheter för bolagets verksamhet. Enligt nuvarande lagstiftning skulle det till och med kunna anses vara den anmälda "kaparstyrelsen" som är den juridiskt behöriga styrelsen.

Enligt Bolagsverkets uppfattning är det olyckligt att oseriösa och felaktiga anmälningar - som av förklarliga skäl inte leder till registrering - ska få sådan betydelse och inverkan på ett skötsamt bolag. Det är inte särskilt reglerat hur ett bolag, som blivit drabbat, ska kunna bryta den rättsverkan som en sådan anmälan innehar, vilket leder till att bolaget måste hålla en ny stämma och välja den registrerade styrelsen på nytt och avanmäla den anmälda men inte registrerade styrelsen. För att bryta den rättsverkan som uppstått behöver sedan de nya stämmobesluten anmälas till Bolagsverket. De bolag som råkar ut för detta anser att denna ordning är helt orimlig och Bolagsverket delar denna uppfattning. Vidare känner sig Bolagsverket maktlöst eftersom verket inte har möjlighet att hjälpa bolagen i dessa svåra situationer. Att därför kräva att det skötsamma bolaget i en sådan uppkommen situation ska behöva hålla en bolagsstämma och välja in de redan registrerade företrädarna på nytt är vidare att öka på den administrativa bördan på dessa bolag.

Högsta domstolen har, i NJA 2015 s. 466, behandlat frågan om vilken styrelse som är berättigad att omhänderta förvaltningen av bolagets angelägenheter när det finns en anmäld styrelse och en registrerad styrelse. Högsta domstolen kom här fram till att övervägande skäl talar för att ett bolag ska företrädas av den registrerade styrelsen till dess annat fastslagits i ett lagakraftvunnet avgörande. Ett av de skäl som särskilt lyftes fram i avgörandet är att det bl.a. inte är bra att vem som helst, om än tillfälligt, kan frånta ett bolags rättmätiga företrädare kontrollen över bolaget. Det skulle kunna medföra att kontrollen över bolaget skulle kunna växla genom att nya bolagsstämmor hålls vid upprepade tillfällen. Domen, som är vägledande, visar att det finns en tendens att anse att den registrerade styrelsen ska vara behörig att företräda bolaget när det finns två konkurrerande styrelser. Detta visar återigen på att det är svårt att tillämpa bestämmelsen enligt dess ordalydelse då det skulle få orimliga konsekvenser.

Legitimationsverkan

Bolagsverket anser att bestämmelsen i 8 kap. 13 § aktiebolagslagen inte samspelar med bestämmelserna om legitimationsverkan i 27 kap. 4 och 5 §§ samma lag på ett önskvärt sätt. Att en avskrivna anmälan om ändrad styrelsesammansättning anses ha rättsverkan även om styrelseändringen aldrig kommer till tredje mans kännedom genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar är inte förenligt med bestämmelserna om legitimationsverkan. Att en så viktig uppgift som när styrelseändringar ska anses ha verkan trots att det, i vissa fall, inte kommer tredje man till kännedom genom kungörelse är vidare inkonsekvent.

Sammanfattning

Bolagsverkets uppfattning är att den nuvarande bestämmelsen om behörighetstidpunkten medför stora tillämpningsproblem för myndigheter, domstolar, näringslivet och inte minst för bolagen själva. Vidare hindrar bestämmelsen digitaliseringen, den försvårar arbetet mot ekonomisk brottslighet, den minskar tillförlitligheten till uppgifterna i aktiebolagsregistret och försvårar för de som är i behov av korrekta uppgifter om styrelsen i ett bolag. Bolagsverket anser därför att det finns tungt vägande skäl för att ändra behörighetstidpunkten för styrelsen i aktiebolag så att verkan gäller från registreringstidpunkten. Om regeringen anser att behörighetstidpunkten inte ska ändras krävs en översyn av bestämmelsen för att lösa problemet med att anmälningar, som aldrig lett till registrering, anses ha fortsatt verkan.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Annika Stenberg. I den slutliga handläggningen har direktören Inga Otmalm och chefsjuristen Elisabeth Lagerqvist deltagit. Föredragande har varit verksjuristerna Lena Göransson Norrsjö och Fredrik Qvist.

Annika Stenberg

Lena Göransson Norrsjö

Fredrik Qvist